

Beslut

Datum
2024-02-20

Diarienummer
218-739-2024

Beslut om licensjakt efter lodjur i Västerbottens län 2024

Beslut

Länsstyrelsen Västerbotten beslutar om licensjakt efter högst tio (10) lodjur i Västerbottens län.

Beslutet fattas med stöd av 5 b, 9 b, 18, 23 c, 23 d och 24 d §§ jaktförordningen (1987:905) och Naturvårdsverkets beslut om överlämnande av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur (dnr. NV-09859-22). I beslutet beaktas skyddsreglerna i artikel 12 i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv. I beslutet beaktas också det som sägs i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2022:4) om förvaltning av stora rovdjur.

Länsstyrelsen beslutar vidare att nedan angivna villkor ska gälla för beslutet. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott finns i 43 och 44 §§ samma lag.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av Bilaga 1.

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Beslutet hålls under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen Västerbotten, Storgatan 71 B, Umeå och på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/vasterbotten.

Villkor

1. När får jakten bedrivas?

Jakten får bedrivas från och med den 1 mars 2024 till och med den 15 april 2024 eller den tidigare tidpunkt då jakten i området avlyses.

Länsstyrelsen påminner om att lodjur enligt 9 § jaktförordningen får jagas bara under tiden från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

2. Var och hur många djur får fällas?

Jakten får bedrivas i ett enda jaktområde som omfattar kommunerna Dorotea, Åsele, Nordmaling, Bjurholm, Vindeln, Vännäs, Umeå, Robertsfors, Skellefteå och Norsjö. Jakten omfattar högst 10 lodjur.

Jakt är inte tillåten i övriga kommuner i Västerbottens län.

3. Vilka djur får fällas?

Lodjur får fällas oavsett djurens kön och ålder. Ungdjur bör dock av jaktetiska skäl i möjligaste mån fällas före föräldradjur.

4. Jaktmedel med mera

Hundar

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur får högst två hundar som ställer eller förföljer en och samma lo användas samtidigt. Hundar får inte bytas under jakt på en och samma lo och under en och samma dag.

Fångstredskap

Länsstyrelsen beslutar att typgodkända lodjursfällor för levandefångst får användas under licensjakten. För jakt med fångstredskap gäller följande villkor:

Fällor ska anmälas till Länsstyrelsen av den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla. Anmälan ska göras skriftligt med vanlig post (Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå) eller e-post (vasterbotten@lansstyrelsen.se). En sådan anmälan ska ske innan

licensjaktens början och den ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 29 februari 2024. Anmälan ska innehålla namn, adress och telefonnummer av den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla, vilken fälltyp det rör sig om, i vilken kommun fällan ska placeras samt en exakt platsangivelse i form av koordinater, med uppgift om använt koordinatsystem. Företrädesvis används något av koordinatsystemen RT90 eller Sweref 99.

Fällor som används ska, vare sig de är gillrade eller inte, märkas med användarens namn, adress och telefonnummer. Denna märkning ska vara väderbeständig. Fällorna ska vittjas minst två gånger per dygn (morgon och kväll). Länsstyrelsen rekommenderar även att fällan förses med en larmanordning som meddelar när fångst har skett så att vittjning kan ske snabbare. Länsstyrelsens fältpersonal kan komma att genomföra tillsyn vid fällplatserna.

Länsstyrelsen påminner om att lockmedel/doftämnen endast får användas om de är syntetiska, om de är tillverkade av växtextrakt eller om de är framställda i Sverige av material från vilda svenska djur. Delar från vilt från samma eller angränsande kommun får användas. Fisk och tamdjur får inte användas och till tamdjur räknas även renar.

Inga motordrivna fordon

Enligt 31 § jaktlagen får motordrivna forskaffningsmedel inte användas vid jakt. Detta innebär bland annat att lodjur inte får sökas med hjälp av snöskoter.

5. Vilka får utföra jakten?

Person som har jakträtt i områden som omfattas av detta beslut har rätt att delta i jakt efter lodjur på det jaktområde där han/hon har jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattar jakt efter lodjur.

Den som tänker bedriva licensjakt efter lodjur ska enligt 49 § jaktförordningen registrera sig i Naturvårdsverkets Jägarregister. Det tidigare undantaget att bara jaktledaren behöver vara registrerad för lodjursjakt gäller inte längre.

Det finns tre olika sätt att registrera sig:

- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen

- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer)
- Logga in i Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/Auth> (med Bank ID)

6. Lodjursjägarens ansvar

Var och en som jagar lodjur är skyldig att känna till innehållet i detta beslut i sin helhet.

Den som jagar ska informera sig minst en gång i timmen om hur många lodjur som återstår av tilldelningen i det jaktområde där jakten bedrivs. Denna information finns att tillgå via Länsstyrelsens telefonsvarare som nås på telefonnummer **010-225 41 15**. Den som fäller ett lodjur sedan jakten avslysts kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen om man av oaktsamhet inte hållit sig informerad.

7. Jaktledarens ansvar

Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare utsetts på förhand vid varje jakttillfälle. Vid ensamjakt har den ensamme jägaren samma ansvar som en jaktledare.

Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jakttagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.

Jaktledaren ansvarar för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten följs.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle och minst en gång i timmen under pågående jakt hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs.

Vid jakt med fångstredskap ska jaktledaren kontrollera att lo återstår av tilldelningen innan fångad lo avlivas.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen

inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordningen.

8. Anmälan av fälld eller påskjuten lo

Fälld lo ska anmälas av skytten till Länsstyrelsen *snarast och senast inom en timme* från den tidpunkt då djuret fällts och innan djuret flyttas från fallplatsen. Anmälan av påskjuten lo ska göras av skytten till Länsstyrelsen *snarast*. Påskjutning definieras i detta beslut enligt följande: *skott har avlossats mot lodjur med avsikt att fälla detta och det kan inte uteslutas att skottet har träffat lodjuret, men lodjuret har inte fällts.*

Anmälan ska ske till telefon **010-225 41 15**. Vid anmälan ska följande anges:

1. Namn, adress och telefonnummer till skytten;
2. Namn, adress och telefonnummer till ansvarig jaktledare;
3. När lodjuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag);
4. Var lodjuret fällts (kommun samt koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000);
5. Djurets kön och ålder, om det är möjligt att fastställa;
6. Vilket jaktsätt som användes.

I samband med anmälan om fällt djur informerar Länsstyrelsen om hur det ska förfaras med det fällda djuret. Länsstyrelsens besiktningspersonal kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

9. Platsundersökning och eftersök av påskjuten lo

Den som påskjutit lo ansvarar tillsammans med jaktledaren för att platsundersökning genomförs för att undersöka om lon är skadad eller inte. De ska säkerställa att spår på skott- och fallplats inte förstörs.

Den som påskjutit lo ansvarar tillsammans med jaktledaren för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att lon är oskadad. Eftersök ska genomföras tills dess:

1. djuret påträffats dött,
2. djuret påträffats skadat och avlivats,
3. vid jakt med kulvapen, kulans anslagsplats eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så belägen att den utesluter att djuret skadats, eller
4. djuret inte kan anträffas.

Hundar som används vid eftersök av påskjutna lodjur bör i lämpligaste mån vara särskilt tränade i att spåra lodjur.

Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för Länsstyrelsens besiktningspersonal. Jaktledaren ska till Länsstyrelsen redovisa hur platsundersökning eller eftersök genomförts samt tillsammans med besiktningspersonen dokumentera dessa åtgärder på blanketten som Länsstyrelsen tillhandhåller¹.

10. Besiktning av fälld lo

Länsstyrelsens besiktningspersoner besiktar samtliga fällda lodjur. Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningsperson. Flådd kropp ska om möjligt inte frysas och inre organ får inte tas ur.

Besiktningspersonen fyller tillsammans med skytten i de relevanta blanketterna för registrering och besiktning av fällda lodjur.

Besiktningspersonen tar ett hudprov (referensprov, ca 1 x 4 cm) och märker loskinnet med ett mikrochip vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Märkningen fungerar som ett bevis på att djuret fällts lagligt och all relevant information fylls i på blanketterna för registrering och besiktning av fällda lodjur.

Flådd kropp inklusive huvudet och, i förekommande fall, testiklar sänds till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) genom besiktningspersonens försorg. Del av skinn som är eller kan misstänkas vara angripet av skabb ska också skickas in.

¹ Blanketter kan laddas ner från SVA:s webbplats:
[Blanketter för registrering och besiktning av döda rovdjur - SVA](#)

Om besiktningsmannen så begär ska skottplats/fallplats omgående uppvisas. Om skytten trots besiktningsmannens begäran inte uppvisar skottplats/fallplats eller om denna inte kan återfinnas eller om skytten vägrar att visa djurkroppen eller att lämna ifrån sig alla proverna, tillfaller hela lodjuret staten. Lodjur alternativt delar av lodjur som inte märks enligt gällande bestämmelser tillfaller staten.

Ytterligare upplysningar

Aktuell information om återstående tilldelning

Länsstyrelsen tillhandahåller en telefonsvarare med aktuell information om hur många lodjur som fällts och vad som återstår av tilldelningen. Denna telefonsvarare nås via telefonnummer **010-225 41 15**. Informationen uppdateras löpande och minst en gång per dygn.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet djur fällts eller påskjutits och avräknats inom länet eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen som nås via telefonnummer **010-225 41 15**.

Avräkning

Länsstyrelsen beslutar huruvida ett påskjutet lodjur ska avräknas från kvoten eller inte. Påskjuten lo avräknas såvida det inte har påvisats genom Länsstyrelsens fältkontroll att djuret är oskadat.

Djur som påskjutits i ett jaktområde och faller i ett annat jaktområde avräknas i det jaktområde där djuret påskjutits.

Fälls lodjur med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt är tillåten efter lo, så avräknas dessa djur inte licenstilldelningen.

Platsbesiktning

För att säkerställa att undersökning av skott- och fallplats kan göras på ett betryggande sätt och för att undvika misstankar om olovlig användning av motorfordon bör skoter inte köras inom 300 m från det fällda djuret innan besiktningen är genomförd.

Jakträttshavarens rätt till delar av lodjuret

Under förutsättning att ovan nämnda uppgifter har rapporterats, att samtliga prover har insamlats samt att jakten i övrigt har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut, tillfaller skinnet av det fällda lodjuret jakträttshavaren. Jakträttshavaren får överlåta en fälld lo till annan person.

SVA genomför åldersbestämning av djuret, genom analys av en hörntand, varefter jakträttshavaren, alternativt den som jakträttshavaren har överlåtit kraniet till, kan få kraniet tillbaka mot en avgift. Önskar skytten att få tillbaka kraniet ska det anges särskilt på blanketten *L2 Besiktning och provtagning av fällt lodjur*. Vid återsändandet informerar SVA om hur och av vem kraniet ska märkas med mikrochip.

För återsändande till land utanför EU gäller särskilda regler. Lodjursskyttar som bor utanför EU-land ska själva söka CITES-exporttillstånd samt importtillstånd från hemlandet, och informationen ska vara SVA tillhanda senast ett år efter jaktens avslut. Därefter tillfaller kraniet svenska staten.

Försäljning av skinn, kranium m.m.

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning av lodjursskinn eller andra delar av lodjur samt kommersiell förevisning av lodjur är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För lodjur skjutna i enlighet med detta beslut kan Jordbruksverket meddela undantag från förbudet genom ett CITES-intyg.

CITES-intyget gäller för handel inom EU. För export av lodjur eller produkter av lodjur till länder utanför EU krävs ett särskilt exporttillstånd från Jordbruksverket. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

Hantering av personuppgifter

När fallor för lodjursjakt anmäls, när fällda eller påskjutna lodjur rapporteras in och när fällda djur besiktigas samlar Länsstyrelsen in

personuppgifter. Information om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Annan tillämplig lagstiftning

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna i 27 § jaktlagen avseende grundreglerna för jaktens bedrivande och om vad som sägs i 31 § samma lag om användning av motordrivna fortskaffningsmedel. Länsstyrelsen hänvisar också till de inskränkningar som görs i 9 § jaktförordningen gällande jakttiden och till vad som sägs i bilaga 5 samma förordning om förbjudna medel och metoder för fångst och dödande.

Av Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) framgår att jakt efter lodjur endast får bedrivas med kulvapen och ammunition som uppfyller kraven för klass 1 och klass 2 (kap. 2 11 § och 12 §) samt med hagelgevär i kaliber 12, 16 och 20 (kap. 3 11 § och 13 §). Länsstyrelsen påminner om att skjutvapen enligt 22 § jaktförordningen inte får medföras vid färd med motordrivet fordon i terräng.

Länsstyrelsen påminner om att det i 18 § jaktförordningen framgår att jakt eller jaktträning med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet med hänsyn till hundens egenskaper eller snö-, is- och temperaturförhållandena inte utsätts för onödiga påfrestningar.

Länsstyrelsen påminner om den skyldighet som följer av 28 § jaktlagen för jägaren att om vilt har skadats vid jakt snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas.

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2018:3) om användande av fångstredskap.

Vid användning av automatiska kameror, t.ex. i samband med fällfångst av lodjur, behöver tillämpliga bestämmelser i dataskyddsförordningen (GDPR, The General Data Protection Regulation) kring insamling (här genom fotografering) och hantering av personuppgifter beaktas.

Länsstyrelsen påminner också om att drönare anses vara motordrivna anordningar och att de därför enligt 31 § jaktlagen inte får användas vid licensjakt efter lodjur.

Rekommendationer

Länsstyrelsen rekommenderar att jaktledaren, innan jakt inleds i ett område där renskötsel bedrivs, kontaktar den berörda samebyn.

För att undvika skadeskjutningar av lo rekommenderar Länsstyrelsen att jägare som avser att delta i lodjursjakt övningskjuter på lodjursfigur.

Länsstyrelsens motiv för beslutet

Skäl för licensjakt

Enligt svensk jaktlagstiftning ska eventuella problem och skador som förorsakas av jaktbart vilt i första hand regleras genom jakt. I propositionen *En ny rovdjursförvaltning* (prop. 2008/09:210) skriver regeringen att jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder till oacceptabla förhållanden mellan människa och rovdjur. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att minska rovdjurs påverkan på bytesdjur, att bibehålla deras skygghet för människor, att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen och att öka acceptansen för rovdjur.

Regeringen skriver vidare att den normala jakt- och beskattningsformen för lodjursstammen bör vara en noga reglerad licensjakt i de län som har stabila lodjursstammar. Lodjursförvaltning ska bedrivas på ett adaptivt sätt med en årlig utvärdering. Detta innebär bland annat att lostammen bör förvaltas genom licensjakt och inte skydds jakt även i län med renskötsel.

I propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) bedömer regeringen att samtliga rovdjursarter i Sverige har uppnått gynnsam bevarandestatus och menar att Naturvårdsverkets möjlighet till delegering av rätten att besluta om licensjakt till länsstyrelserna bör utökas. Regeringen menar att det är viktigt att det i län där miniminivån för en rovdjursart överskrids ges utrymme för en adaptiv ekosystembaserad förvaltning av denna art, så att hänsyn kan tas till bland annat vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer.

I den nationella förvaltningsplanen för lodjur bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar

del av en aktiv lodjursförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och lodjur. När inventeringar visar att stammen ligger över det nationella referensvärdet kan licensjakt utgöra en av flera åtgärder i förvaltningen för att minska risken för socioekonomiska konsekvenser.

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå². Riktlinjerna antogs av kommissionen 2008 och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bland annat följande:

From a conservation point of view there is no principle reason why large carnivore populations cannot tolerate some levels of lethal control or be managed under the same type of harvest system as wild ungulates or game birds, provided that the harvest is well managed. Proper management in this case requires effective monitoring of the population size, the setting of appropriate quotas and hunting seasons, and careful enforcement of these regulations.

Högsta förvaltningsdomstolen³ har funnit att det är möjligt att tillåta jakt med stöd av undantagsreglerna i artikel 16.1 e i Art- och habitatdirektivet. Baserat på detta har Förvaltningsrätten i Luleå⁴ funnit att det är möjligt att besluta om licensjakt även på lodjur om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. I ovan nämnda beslut har Högsta förvaltningsdomstolen anfört att det vid jaktbeslut måste tas hänsyn, förutom till artskyddet, även till andra intressen. Enligt artikel 2.3 i Art- och habitatdirektivet är sådana intressen ekonomiska, sociala och kulturella behov samt regionala och sociala särdrag.

² Linnell m.fl. 2008. Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2).

³ Dom i mål 2406-2408-16 och 2628-2630-16, meddelad den 30 december 2016

⁴ Dom i mål 2703-16, meddelad den 9 februari 2017

Juridiska förutsättningar för licensjakt efter lodjur

Art- och habitatdirektivet förbjuder avsiktligt dödande av bland annat lodjur. De möjligheter till undantag från förbudet som direktivet medger genomförs med motsvarande bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). I 23 c § jaktförordningen regleras förutsättningarna för licensjakt efter stora rovdjur. Om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde får beslut om jakt meddelas. Jakten måste också vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning och ske selektivt och under strängt kontrollerade former.

Bestämmelsen motsvarar Art- och habitatdirektivets artikel 16.1.e. Artikel 16.1.e stadgar att om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om undantag från fredning meddelas. Ytterligare förutsättningar är att undantaget tillåts under strängt kontrollerade förhållanden, selektivt och i begränsad omfattning. Undantaget får enbart röra vissa exemplar av arten i en begränsad mängd, som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Enligt 23 d § jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter lodjur. Enligt 24 a § i samma förordning får Naturvårdsverket delegera rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till länsstyrelser. Förutsättning för en sådan delegering är att antalet förnygringar i rovdjursförvaltningsområdet överstiger den fastställda miniminivån för området.

Enligt Kammarrätten i Stockholm⁵ är det nödvändigt att det i beslut om undantag från bestämmelserna i artikel 16.1 i Art- och habitatdirektivet anges ett syfte när insamling av djur ska ske, i det här fallet genom licensjakt. Syftet ska vara acceptabelt och undantaget ska vara ändamålsenligt och proportionerligt.

⁵ Dom i mål nr 3273-13, meddelad den 14 november 2014

I ett förhandsavgörande rörande vargjakten i Finland⁶ har EU-domstolen besvarat vissa frågor rörande tolkningen av Art- och habitatdirektivet. Bland annat fann domstolen att det är möjligt att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga IV till nämnda direktiv i en begränsad mängd, om den beslutande myndigheten med rigorösa vetenskapliga uppgifter visar att syftet med jakten kan uppnås med sådan jakt.

Förvaltningens vetenskapliga bakgrund

I den nationella strategin för svensk viltförvaltning⁷ konstaterar Naturvårdsverket att förvaltningen ska vara adaptiv, ha en helhetssyn och bygga på bästa möjliga kunskap. Bevarande och förvaltning av de stora rovdjuren i Sverige baseras på en omfattande kunskapsbas, som under lång tid har byggts upp av en lång rad naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga forskningsprojekt. De stora rovdjuren har fått mycket uppmärksamhet och en strukturerat insamling av kunskap kring dessa arter har påbörjats redan under 1960-talet.⁸

I Skandinavien bedrivs forskning kring lodjur i både Sverige och Norge. Svenska loforskningsprojektet startade 1993–1994 och är baserat vid Grimsö forskningsstation som tillhör Sveriges lantbruksuniversitet. Loprojektet samverkar intensivt med Norsk institut for naturforskning (NINA) och detta samarbete är sedan 2005 formaliserat inom paraplyorganisationen Scandlynx⁹. Svenska och norska lodjursforskare samverkar även med järvforskningen.

Länsstyrelsen tar löpande del av nya forskningsresultat och inkorporerar dessa i rovdjursförvaltningen. Länsstyrelsen samverkar även aktivt med Umeå universitet och SLU i Umeå i flera frågor rörande viltförvaltningen. Loforskningen levererar årligen en rapport där lodjurspopulationens dynamik undersöks och modelleras och där licensjaktens effekter på lodjursstammen prognosticeras¹⁰. De

⁶ Dom i mål C-674/17, meddelad den 10 oktober 2019

⁷ Naturvårdsverket 2022. Strategi för svensk viltförvaltning 2022-2029.

⁸ T.ex. Haglund, B. 1964. Björn och lo. - P.A. Norstedt och söners förlag.

⁹ Webbplats: <https://scandlynx.nina.no/>

¹⁰ André, H. 2023. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2025 vid olika beskattningsnivåer under 2024. – Rapport från SLU

vetenskapliga arbeten och resultat som Länsstyrelsen använder för att underbygga beslutet om licensjakt efter lodjur framgår av texten.

Licensjaktens syften

Förvaltning av rovdjur är en mångfacetterad verksamhet. I renskötselområdet upptas en stor del av verksamheten av arbetet med rennäringens problem med rovdjur. Det finns en rad olika åtgärder som kan tillämpas för att minska rovdjursproblem inom rennäringen. Beroende på problembild samt de tidsmässiga och rumsliga förutsättningarna är olika åtgärder lämpliga för detta i olika sammanhang. På en småskalig nivå är skydds jakt och ibland andra åtgärder än jakt möjliga att tillämpa. På en storskalig nivå är det licensjakten som är den lämpligaste åtgärden. Licensjakt, det vill säga en populationsreglerande jakt i syfte att anpassa stammens täthet, storlek och tillväxt, är en viktig och grundläggande komponent i förvaltningen av lodjur och björn i Västerbotten.

Övergripande syften med licensjakt efter lodjur är att bidra till att nå riksdagens målsättning om maximalt 10 procents förluster inom rennäringen på grund av rovdjurspredation; att bidra till gynnsamma psykosociala förutsättningar för renskötarna¹¹; att minska de negativa och öka de positiva socioekonomiska effekterna av rovdjursförekomst¹²; samt att bidra till att rovdjuren och rovdjursförvaltningen upplevs som legitima av befolkningen i länet och i landet¹³.

Viltskadecenter 2023–7; André, H. m.fl. 2020. Harvest models of small populations of a large carnivore using Bayesian forecasting. - Ecological Applications 00(00):e02063. 10.1002/eap.2063.

¹¹ Jfr. tex. Sjölander m.fl. 2009. Samernas hälsosituation i Sverige – en kunskapsöversikt. – Rapport från Södra Lapplands Forskningsenhet; Edin-Liljegren m.fl. 2013. Riskanalys - Av påverkan på renskötseln. I samband med regeringsuppdrag M2012/2959/Nm, uppdrag om bevarande av genetiskt viktig varg. – Rapport 6609, Naturvårdsverket.

¹² Jfr. tex. Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. - Skrivelse inom regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15; Hasselström m.fl. 2013. Samhällsekonomisk analys kopplad till förekomsten av björn, järv, lodjur och varg i Sverige. – Bilaga 4 till SOU 2013:16, Åtgärder för samexistens mellan varg och människa.

¹³ Jfr. Dressel m.fl. 2021. En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning. - Rapport 2021:8, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö; Matti m.fl. 2014. Institutioner för en legitim rovdjursförvaltning. En studie av lärande och legitimitet i tre viltförvaltningsdelegationer 2011–2013. - Rapport till Naturvårdsverket.

Mer specifika syften med licensjakten är att följa det beslut om målsättningar för lodjursstammen som Viltförvaltningsdelegationen i Västerbotten har tagit (dnr. 511-1373-2021): det ska årligen finnas 23 föryngringar av lodjur i länet, men stammen får fluktuera mellan 14 och 32 föryngringar per år. Licensjakten syftar också till att nå länets målsättningar för problembildens omfattning inom rennäringen, att frigöra utrymme för förekomst av järv (som är en prioriterad art för rovdjursförvaltningen i Västerbotten), samt att bidra till att lodjuren betraktas som resurs snarare än skadedjur av länets befolkning. Licensjakten bidrar även till att uppfylla specifika målsättningar för rovdjurens socioekonomiska påverkan i Västerbotten (fler djur fälls vid licensjakt än vid skydds jakt), i enlighet med Viltförvaltningsdelegationens beslut (dnr. 511-7163-2018).

Begränsningen av skadorna inom rennäringen ska ske på ett sätt som har så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Ett led i denna strävan är Länsstyrelsens fastställande av förvaltningsmål och förvaltningsintervall för lodjursstammen. Förvaltningsmålet har formulerats på så sätt att det definierar det lägsta antalet lodjur som är möjligt i länet utan att miniminivån för arten riskerar att underskridas, givet den observerade naturliga variationen i stammens storlek. Licensjakt kan användas för att reglera lodjurens antal, utbredning, täthet och tillväxt som ett långsiktigt förebyggande verktyg för att nå de uppsatta förvaltningsmålen.

Att rovdjuren förorsakar allvarlig skada inom rennäringen har visats i olika sammanhang¹⁴. Inom ramen av ett regeringsuppdrag har Sametinget och Naturvårdsverket sammanställt förlustsiffror och bedömt olika rovdjursarters påverkan på rennäringen¹⁵. Kunskapen om rovdjursskador inom rennäringen har legat till grund för regeringens förslag om en toleransnivå på 10 procent som även beslutats av riksdagen.

¹⁴ T.ex. Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

¹⁵ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

Licensjakten är ändamålsenlig

Enligt Kammarrätten i Stockholm¹⁶ är det nödvändigt att det finns ett syfte angivet i ett beslut om undantag från fredningsbestämmelserna. Undantaget behöver också vara ändamålsenligt och proportionerligt.

Ett övergripande syfte med jakten är att minska lodjurens socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen. Denna påverkan består av två delar – den skada som lodjuren gör genom att äta renar och den oro som lodjuren sprider bland renskötarna genom sin närvaro och den risk för angrepp på renar som detta medför¹⁷. Båda dessa delar kan åtgärdas genom att man hindrar lodjuren från att komma åt renarna. Under kort tid och i små områden kan detta göras med förebyggande åtgärder som t.ex. stängsling, bevakning, utfodring eller flytt av renhjordar med mera. Sådana insatser är dock inte möjliga att genomföra på en skala som omfattar ett helt län eller en hel lodjurspopulation och på lång sikt, eftersom åtgärderna på denna skala är alltför resurskrävande, skulle påverka den traditionella renskötseln negativt och skulle riskera att ha en negativ miljöpåverkan. Dessutom behöver lodjuren som finns i norra Sverige renar som föda, för att kunna bibehålla en livskraftig population.

Man kan även hindra lodjuren från att komma åt renar genom att avlägsna lodjuren. Detta kan göras genom att flytta lodjuren eller genom att avliva dem. Att flytta vilda rovdjur är en åtgärd som är tveksam ur djuretiskt perspektiv eftersom fångst, hantering, transport och utsättning påverkar djuren kraftigt och ökar deras mortalitet¹⁸. Dessutom är det svårt att hitta områden där befolkningen accepterar utsättning av rovdjur och speciellt av sådana individer som tidigare har betraktats som problematiska.

Att avliva lodjur kan göras främst genom skydds jakt eller licensjakt. Jaktförordningens 28 § är svår att använda inom rennäringen, eftersom

¹⁶ Dom i mål nr. 3273-13, meddelad den 14 november 2014.

¹⁷ Jämför redogörelsen för vargens påverkan på rennäringen: Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. - Skrivelse regeringsuppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.

¹⁸ Jämför erfarenheterna från flytt av varg i Sverige och från flytt av problembjörnar i USA.

angrepp av rovdjur på renar sällan observeras av personer som är beväpnade. Skydds jakt är administrativt omfattande, den är vanligtvis händelsestyrd (dvs. inte planerad i förväg), den är oftast kostsam, den kan vara kontroversiell, och den har en effekt mest på kort sikt och inom ett begränsat område. Dessutom exkluderar skyddsjakten oftast den icke renskötande lokalbefolkningen och minskar dess möjligheter att nyttja lodjuren som en förutsägbar resurs, även om djuren som fålls vid skydds jakt i många fall omhändertas av jakträttshavaren.

Licensjakt däremot är en väl grundad och planerad förvaltningsinsats och inkluderande företeelse där rennäring och lokalbefolkning kan samverka till ömsesidig nytta, där lodjuren kan vara en uppskattad resurs i stället för skadedjur, och där den socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen minskar samtidigt som jakten kan generera inkomster för befolkningen i länet. Därmed förväntas acceptansen för lodjuren men också för rovdjursförvaltningen att öka.

Allvarlig skada

Länsstyrelsen påbörjade redan 2009 ett arbete där rovdjursproblematiken i varje enskild sameby diskuteras och kartläggs i detalj. Arbetet sker i form av en strukturerad samrådsprocess och bygger på att Länsstyrelsen och samebyarna i samråd och utifrån ett adaptivt förhållningssätt fastställer hur man lokalt kan upprätthålla en hållbar renskötelse och bidra till en gynnsam bevarandestatus för rovdjuret. Tillvägagångssättet har senare formaliserats och utvidgats av regeringen¹⁹, Sametinget och Naturvårdsverket²⁰. På grund av detta arbete har Länsstyrelsen idag bra kvalitativa kunskaper om rovdjursskador i samebyarna, men kvantifieringen av skadebilden har av olika anledningar hittills varit svår.

På nationell nivå har lodjurens predation på ren uppskattats totalt till mellan 10 000 och 50 000 dödade renar per år²¹. Enligt teoretiska

¹⁹ Regeringsuppdrag Jo2010/2752 till Sametinget av den 16 september 2010.

²⁰ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket

²¹ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

beräkningar minskar varje familjegrupp av lodjur det möjliga slaktuttaget ur renhjorden med nästan 100 renar per år²².

Enligt Sametingets och Naturvårdsverkets sammanställningar ligger många samebyar på förlustsiffror långt över 10 procent, men skillnaderna mellan samebyarna kan vara stora. Att ta fram konkreta siffror för varje sameby har visat sig vara ganska komplicerat, i och med att väder och vind styr hur bra samlingen av renar fungerar och därmed hur tillförlitliga inräknade siffror är. Det finns idag ingen enkel metod för att mäta predationstakten på små renkalvar mellan födseln och kalvmärkningen och det har visat sig vara svårt att införa metoder för bokföring av renarnas kön vid slakt.

Sammantaget gör detta att Länsstyrelsen idag inte har bra och kvantitativa siffror på vilka skador lodjuren förorsakar inom varje sameby i länet. Inom ramen för toleransnivåarbetet har Sametinget i samverkan med bl.a. Naturvårdsverket och länsstyrelserna sjösat en bättre och webbaserad funktion för dokumentation och beräkning av skadebilden. I Västerbotten har hittills två samebyar använt den nya funktionen för att beräkna rovdjursskadorna. Under de tre säsongerna 2015/2016 till 2017/2018 låg förlusterna i dessa samebyar på 16, 25 och 29 procent respektive 7, 30 och 47 procent av renhjorden. Här ingår förlusterna orsakade av samtliga rovdjur, inte bara lodjuren. Motsvarande siffror för säsong 2018/2019 finns bara för en sameby och förlusten låg där på 25 procent. Inga nya förlustsiffror har rapporterats sedan dess för någon sameby.

Även utan redovisade förlustsiffror har regelbundna möten inom ramen för arbetet med förvaltningsverktyget mellan Länsstyrelsen och samebyarna fört med sig en omfattande kvalitativ kunskap om vilka problem lodjuren förorsakar, med avseende både på företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala effekter och på frågor rörande den upplevda legitimiteten av rovdjursförvaltningen. Detta för med sig att Länsstyrelsen kan mäta problembildens omfattning på ett relativt tillförlitligt sätt, även om skadebilden inte exakt kan beskrivas i termer av antal döda renar eller kronor och ören.

²² Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

En uppföljning av problembilden görs vid regelbundna möten mellan Länsstyrelsen och varje enskild sameby.

Förutom att åtgärda företagsekonomiska effekter av lodjurspredation är ett ytterligare syfte med licensjakten att minska den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som rovdjuren kan ha inom rennärigen. Utifrån ingående diskussioner i ämnet som har genomförts i Västerbottens Viltförvaltningsdelegation konstaterar Länsstyrelsen att licensjakten har en positiv socioekonomisk effekt också utanför rennärigen. Bland Västerbottens 25 beslutade indikatorer för rovdjurens socioekonomiska påverkan i länet är tre inriktade på att bibehålla och stärka licensjaktens betydelse inom rovdjursförvaltningen.

Skydds jakt inget alternativ

Skydds jakt är inget lämpligt alternativ till licens jakt. Vid skydds jakt ska problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt. Ofta involveras ett fåtal personer och det kan tillämpas metoder som vid vanlig jakt inte är tillåtna. De fällda djuren omhändertas ofta av myndigheterna när jakträttshavaren inte vill ta emot ett rovdjur som har fällts av någon annan på dess jaktmark. Rovdjuren får en karaktär av skadedjur och kostnaderna för samebyn kan bli höga. Jakten får oftast bedrivas på annans jaktområde och med metoder som kan upplevas som osportsliga, vilket kan öka motsättningar mellan ortsbefolkning och samebyn. Såvida inte skydds jaktarna genomförs i stort antal så har dessa svårt att ha en populationsreglerande effekt.

Vid licens jakt har många personer möjlighet att jaga och det finns ett stort intresse för jakt efter rovdjur i Västerbottens län. Jakten bedrivs med traditionella metoder och har acceptans i stora delar av befolkningen. I viss mån finns det möjlighet att sälja jaktupplevelser till betalande gäster (som med all annan licens jakt). Skytten får behålla det fällda djuret (när det gäller björn) eller delar av det (när det gäller lo), vilka sedan kan säljas vidare. Sammanlagt gör detta att lodjuren betraktas som resurs, attityderna är mycket positiva gentemot arten

och det finns en acceptans för artens förekomst och förvaltning bland länets befolkning²³.

Ingen annan lämplig lösning

Alternativa metoder till jakt diskuteras vid varje beslut om skydds- eller licensjakt efter rovdjur som tas av myndigheterna. Det finns sammanställningar²⁴ för detta och även genomförda tester²⁵ av olika metoder. I vissa lägen kan alternativa metoder till jakt vara en annan lämplig lösning, men detta gäller i de fall där problembilden är konkret och väl avgränsad i tid och rum. Där kan samling av renhjorden, utökad bevakning, utfodring, tillfällig stängsling, flytt av renar till alternativa betesmarker, flytt med lastbil istället för till fots med mera vara framgångsrika. De flesta metoderna är mycket kostsamma och det är vanligtvis svårt för samebyn att hitta finansiering för sådana åtgärder, vilket försvårar deras tillämpning.

När det gäller stora områden och långa tidsperioder är de flesta alternativa åtgärderna omöjliga att använda. Renarna rör sig i enlighet med sin natur i årstidsbundna vandringar över enorma områden. Väder och vind gör att denna dynamik ser lite olika ut från år till år. Den stora rumsliga skalan gör att byggnadstekniska lösningar får anses vara omöjliga att realisera på sameby- eller länsnivå, det går helt enkelt inte att bygga tillräckligt många anläggningar och dessutom sätta dem på rätt plats, eftersom de rätta platserna kan variera från år till år.

Den långa tidsskalan gör att arbetsintensiva metoder skulle medföra enorma kostnader. En alltför stor påverkan på renarnas naturliga beteende skulle innebära att rennäringen förlorar sin extensiva och hållbara karaktär och att renskötselns möjligheter minskar att vara en viktig traditionsbärare i samernas samhälle.

²³ Dressel m.fl. 2021. En attitydundersökning om djur och natur i Västerbotten. – Rapport 2021:10, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö.

²⁴ T.ex. Sametinget & Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

²⁵ T.ex. Karlsson m.fl. 2012. Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder. – Rapport från Viltskadecenter 2012:6.

Länsstyrelsen och samebyar har i samverkan identifierat och avgränsat problemområden, där problembilden ofta kan hanteras på andra sätt än genom licensjakt. I länet som helhet är dock licensjakt den enda metoden som kan användas för att hålla lodjursstammen på en nivå som motsvarar målsättningarna för beståndet i länet, vilka i sin tur ska bidra till att uppnå de mål som riksdag och regering har satt upp rörande toleransnivå med mera. Utan licensjakt ökar lodjursstammen, vilket ökar behovet av skydds jakt, med höga kostnader, minskad acceptans och en möjlig ökning av motsättningar mellan rennärings och ortsbefolkningen som följd (se ovan).

Selektivitet

En del av länet har undantagits från jakten, eftersom lodjuren där är relativt fåtaliga och stammen behöver öka där igen. I de delarna av länet där jakt tillåts ges rennärings möjlighet att inrikta jakten på de lodjur respektive de områden som är mest problematiska och där andra lämpliga lösningar inte går eller är svåra att tillämpa. Syftet är framför allt att minska stammens koncentration i de lodjurstätaste områdena.

Jakten får bedrivas med skjutvapen och Länsstyrelsen rekommenderar att ungdjur fälls före föräldradjur, vilket medför en ökad selektivitet. Jakten får även bedrivas med fälla, vilket generellt ger möjligheten att frisläppa vissa djur efter fångst i stället för att avliva dem. Jakten får dessutom endast bedrivas under viss tid. Länsstyrelsen menar att jakten därmed når den graden av selektivitet som är möjlig att åstadkomma inom licensjakten.

Strikt kontrollerade former

Beslutet innehåller såväl tidsmässiga som geografiska avgränsningar och beslutet har förenats med en rad villkor. Den som vill delta i licensjakt efter lodjur ska registrera sig i Naturvårdsverkets jägarregister. Jägarna ska hålla sig informerade om återstående tilldelning och anmäla fällda och påskjutna lodjur till Länsstyrelsen. Fällor behöver anmälas till Länsstyrelsen innan licensjakten startar. Jaktledaren har ett uttalat och omfattande ansvar vid jakten. Länsstyrelsen besiktigar de fällda djuren och kan besöka skottplatser. Skinn och kranier märks med mikrochip. De fällda lodjurens flådda kroppar lämnas in till Statens veterinärmedicinska anstalt, där obduktion sker och åldersbestämning genomförs. Länsstyrelsen menar

att dessa åtgärder säkerställer att jakten sker under strikt kontrollerade former.

Begränsad omfattning

Licensjakt efter lodjur bedöms i både den nationella och den regionala förvaltningsplanen för arten som lämplig åtgärd som är en effektiv och hållbar del av en aktiv lodjursförvaltning om den genomförs i begränsad omfattning. Detta baseras på bestämmelsen i Art- och habitatdirektivet att uttag ur populationer kan göras om det sker i begränsad mängd. Av praxis från EU-domstolen framgår att det i varje enskilt fall behöver fastställas vad en begränsad mängd är, utifrån storleken på artens bestånd, dess bevarandestatus och dess biologiska egenskaper. Gällande licensjakten efter björn i Jämtlands län 2021 fastställde Högsta förvaltningsdomstolen²⁶ att uttaget som uppgick till 200 björnar ur en population av 1000 björnar i länet (20 % av populationen) kunde betraktas vara en begränsad mängd. Ett licensjaktsuttag av 10 lodjur ur en population som beräknas uppgå till cirka 118 individer i länet (se nedan) motsvarar dryg 8 % av djuren.

Antalet lodjur som får fällas

Enligt en rapport²⁷ från Loforskningsprojektet uppgår den potentiella tillväxttakten i norra rovdjursförvaltningsområdet för närvarande till 6 %. För Västerbottens del har den potentiella tillväxten utan jakt också beräknats vara 6 %. I samma rapport beräknades antalet familjegrupper som konstateras vid 2024 års inventering ligga vid cirka 20 (95 % KI: 11–30 grupper) i Västerbotten, givet jaktuttaget på 6 djur under 2023. Rapporten skrevs emellertid redan i september 2023 och det har dött 2 ytterligare lodjur i Västerbotten under 2023. Modelleringens resultat borde därför vara något optimistiska. Enligt preliminära resultat från den pågående lodjursinventeringen uppgår antalet konstaterade familjegrupper hittills till 21,5 och det förväntas tillkomma ytterligare någon grupp innan inventeringen avslutas. Lodjursprojektets prognoser

²⁶ Dom i mål nr. 963-22, meddelad den 6 oktober 2023

²⁷ Andrén, H. 2023. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2025 vid olika beskattningsnivåer under 2024. – Rapport från SLU Viltskadecenter 2023–7.

verkar således uppskatta det aktuella antalet familjegrupper i Västerbotten relativt väl.

Det finns en viss osäkerhet när det gäller beräkningen av det aktuella antalet individer i lodjursstammen, när utgångspunkten är antalet konstaterade familjegrupper. För att fånga upp denna osäkerhet använder Länsstyrelsen medelvärdet av de tre senaste inventeringssäsongerna (2022–2024) för att beräkna antalet individer. Beräkningen resulterar i en population i länet som uppgår till 109–126 lodjur, med ett medelvärde på 118 djur.

Lämplig jakt med hänsyn till nuvarande lodjursstam

Enligt jaktförordningen ska jakten vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning. Lodjurspopulationen i Västerbotten hade under ett antal år legat på en relativt bra nivå inom förvaltningsintervallet, men sedan minskat under några år. Utifrån årets preliminära inventeringsresultat har populationen nu ökat igen och närmat sig förvaltningsmålet. Förvaltningen måste nu se till att beståndet inte börjar minska igen och dödligheten behöver hållas på en relativt låg nivå.

Enligt beskattningsmodellen som Loforskningsprojektet har tagit fram skulle ett uttag av 10 djur i Västerbotten föra med sig att inventeringsresultatet för säsong 2024/2025 skulle ligga något lägre än förvaltningsmålet, men att det med cirka 87 % sannolikhet skulle vara lika stort eller större än miniminivån.

Ett licensjaksuttag av 10 djur ur en population som beräknas uppgå till cirka 118 individer motsvarar drygt 8 % av djuren. Varje år brukar dock något eller några ytterligare lodjur dö på grund av andra orsaker än licensjakt i länet. Utifrån beskattningsmodellens prediktioner bedömer Länsstyrelsen att ett totalt uttag av ca 13 lodjur under innevarande år är möjligt utan att äventyra artens gynnsamma bevarandestatus. Licensjaktstilldelningen lämnar således även utrymme för skyddsjakt efter några lodjur samt något djur som dödas i trafiken. Licensjakt, skyddsjakt och trafik tillsammans beräknas resultera i ett uttag av cirka 13 djur och därmed en dödlighet motsvarande cirka 11 %.

Gynnsam bevarandestatus

Enligt Naturvårdsverket är referensvärdet för populationsstorleken hos lodjur 870 individer i Sverige och livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet, samtidigt som framtidsutsikterna är bra och bevarandestatusen är gynnsam. Inventeringssäsong 2022/2023 dokumenterades 242,5 familjegrupper av lodjur i Sverige, vilka motsvarar en population på ungefär 1417 djur²⁸.

Enligt samma rapport konstaterades 81 familjegrupper av lodjur i norra rovdjursförvaltningsområdet säsong 2022/2023. Enligt länsstyrelsernas preliminära resultat från pågående inventeringssäsong (2023/2024) har hittills cirka 72 familjegrupper konstaterats i norra området, motsvarande cirka 442 djur. Ett antal ytterligare familjegrupper förväntas konstateras innan inventeringarna avslutas den 29 februari 2024. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för norra rovdjursförvaltningsområdet är 58 föryngringar, dvs. familjegrupper, per år. Norrbotten har annonserat att man inte kommer att ta något beslut om licensjakt efter lodjur i år. Västernorrland har beslutat om licensjakt på 8 lodjur, Jämtland har beslutat om en jakt på 15 lodjur. Tillsammans med Västerbottens beslut uppgår licensjaktsuttaget därmed till 33 av 442 lodjur i norra rovdjursförvaltningsområdet.

I en dom rörande skyddsjakt²⁹ påpekar Förvaltningsrätten i Luleå med hänvisning till en dom från Kammarrätten i Sundsvall³⁰ vikten av att en myndighet redovisar sina överväganden om vilka följder en jakt på rovdjur skulle få för lokal gynnsam bevarandestatus hos arten. I ett avgörande³¹ från EU-domstolen angående stamvårdande jakt uttalade domstolen att det som huvudregel är nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet. Detta är nödvändigt eftersom bevarandestatusen

²⁸ Frank, J. & Tovmo, M. 2023. Inventering av lodjur 2023. Beståndsstatus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2023.

²⁹ Dom i mål 2205-20 av den 28 oktober 2020

³⁰ Dom i mål 1614-20 och 1671-20 av den 5 oktober 2020

³¹ EU-domstolens avgörande C-674/17 (Tapiola)

hos ett bestånd på nationell nivå påverkas av de sammanlagda konsekvenserna av de olika undantag som påverkar de lokala områdena.

Västerbottens län har en fast och reproducerande stam av lodjur. Arten förekommer i så gott som hela länet, men tätheterna är olika i olika delar av Västerbotten. I de övre fjällregionerna och i länets nordöstra del är lodjuren relativt få. De högsta tätheterna brukar finnas i länets centrala delar, med en tyngdpunkt mot länets södra gräns.

Sedan 1996 genomförs det heltäckande och strukturerade årliga inventeringar av lodjursstammen i länet. Den långa tidsserien visar att stammen har fluktuerat kraftigt upp och ner under denna period. Under senare tid har fluktuationerna dock avtagit och under en period har det konstaterats mellan 20 och 30 familjegrupper vid de årliga inventeringarna, för att sedan minska. På senare år har stammen dock ökat igen, med årets preliminära resultat som ligger nära förvaltningsmålet.

Lodjursstammens storlek regleras med hjälp av framför allt licensjakt för att skadebilden speciellt inom rennäringen inte ska bli för omfattande. Miniminivån för stammen är 13 föryngringar per år i Västerbotten. Förvaltningsmålet är 23 föryngringar, motsvarande cirka 140 djur. Stammen får dock fluktuera inom förvaltningsintervallet mellan 14 och 32 föryngringar, motsvarande cirka 86–197 individer. Förvaltningsintervallet och förvaltningsmålet är, med hjälp av rigorösa underlag från forskningen och Länsstyrelsens egna inventeringar, satta på så sätt att de naturliga fluktuationerna i det lokala lodjursbeståndet inte ska leda till att beståndet sjunker under miniminivån³².

Miniminivå, förvaltningsmål och förvaltningsintervall i länen i norra rovdjursförvaltningsområdet är framtagna i ett nära samarbete mellan länsstyrelserna. Ett av syftena med samarbetet var att garantera att tillräcklig hänsyn tas till internationella och nationella krav rörande rovdjursstammarnas storlek och utbredning såväl som till länens olika förutsättningar för arterna.

³² Schneider, M. 2021. Förvaltningsmål och förvaltningsintervall för stora rovdjur - en introduktion. Version 3 – PM, Länsstyrelsen Västerbotten.

Lodjursforskningen levererar årligen en rapport där lodjurspopulationens dynamik undersöks och modelleras och där jaktens effekter på lodjursstammen prognosticeras. Utifrån dessa prognoser och Länsstyrelses egen erfarenhet av 29 års inventering och förvaltning av lodjur beräknas ett lämpligt uttag ur stammen under ett givet år för att förvaltningsmålet ska nås. Uttagets omfattning tar hänsyn till både licensjakt, skyddsjakt och eventuella individer som dör i trafiken. Således påverkar licensjakt, skyddsjakt och övrig dödlighet varandra, men skyddsjakt har prioritet eftersom den hanterar akuta problem som behöver åtgärdas snabbt. Uttaget som sker genom skyddsjakt utjämnas genom en motsvarande minskning av licensjaktskvoten.

Licensjakten efter lodjur 2024 innebär en ökning av dödligheten i lodjursstammen jämfört med 2023, men en minskning jämfört med tidigare år, där den låg på cirka 12 %. Licensjaktskvoten på 10 djur motsvarar drygt 8 % av beståndet i länet. Det för 2024 planerade uttaget syftar till att bromsa ökningen av lodjursstammen, så att den inte ökar alltför mycket över förvaltningsmålet i Västerbotten. Förvaltningsmålet är satt så att lodjurens negativa påverkan på rennäringen minimeras samtidigt som en gynnsam status för lodjuren bibehålls både på nationell, regional och lokal nivå.

Områdesindelning

Områdesindelning under jakten ska följa lodjursstammens utbredning i länet och göra det möjligt att styra jakten till de områden där problembilden kring lodjuren anses vara svårast, främst med avseende på rennäringen. Områdesindelning kan också omvänt användas för att minska jakttrycket i områden där målet för lodjursstammen är en ökning.

För länet som helhet ska lodjursstammen framöver hållas ungefär på nuvarande nivå, det vill säga omkring förvaltningsmålet. I olika delar av länet borde populationen dock minska respektive öka, för att en jämnare spridning av djuren ska kunna nås. Länsstyrelsen menar att en indelning av länet i två zoner, där jakt får bedrivas i en, är ändamålsenlig vid årets licensjakt. I området där jakt får bedrivas är syftet framför allt att minska stammens koncentration i de lodjurstätaste delarna. I övriga delar av länet bedrivs ingen licensjakt efter lodjur denna säsong, i syfte att låta stammen öka där igen.

Hundanvändning

Tidigare år hade det utvecklats jaktmetoder där det använts ett flertal drivande hundar vid jakt, framför allt på björn men även på lodjur. Användandet av "koppel" där ett flertal hundar släpps för att på plats ställa eller driva fram djuret skiljer sig starkt från den i Sverige traditionella hundjakten med en eller maximalt två hundar. En jakt med få hundar, vilket sätts som villkor i detta beslut, är att föredra ur ett etiskt perspektiv. Enligt 27 § jaktlagen ska jakt bedrivas på så sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Fångstredskap

Länsstyrelsen tillåter användning av fällor under licensjakten, eftersom det finns en viss efterfrågan för denna jaktform, som under senare år också har tillåtits i andra delar av norra rovdjursförvaltningsområdet. Länsstyrelsen beslutar om villkor som är något striktare än Naturvårdsverkets när det gäller anmälan av fällplacering och antalet vittjningar per dygn.

Länsstyrelsen bedömer att en exakt platsangivelse är nödvändig för att underlätta tillsyn av fällor och besiktning av fällfångade lodjur och för att följa upp rapporter från allmänheten om förekomst av illegala fällor. Fällorna bör vittjas minst två gånger per dygn, för att förkorta vistelsetiden i fällan för djur som har fångats. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett samband mellan vistelsetiden och risken för att det fångade djuret ådrar sig skador. Skador på fällfångade lodjur har diskuterats som ett djuretiskt problem.

Det finns ett omfattande regelverk när det gäller utfodring av vilda djur. Detta regelverk behöver beaktas när lodjur ska lockas till en fälla med hjälp av djurdelar eller lockmedel/doftämnen. Vid användning av automatiska kameror i samband med fällfångst behöver tillämpliga bestämmelser i dataskyddsförordningen kring fotografering av människor beaktas.

Inkomna synpunkter

Synpunkter har kommit från representanter för rennäringsen i samband med konsultationen som genomfördes inför licensjakten. Synpunkterna sammanfattas enligt samebyarnas önskemål i ett separat dokument och inkluderas inte i licensjaksbeslutet.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Den av Länsstyrelsen beslutade licensjakten efter lodjur håller sig inom ramarna för Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur och Naturvårdsverkets delegeringsbeslut, följer intentionerna i den regionala förvaltningen av arten och tar även hänsyn till de nationella målen för lodjursstammen.

Som tidigare år baserar Länsstyrelsen även i år sitt ställningstagande delvis på preliminära resultat från årets pågående inventering av lodjursförekomst i länet. Detta gör att jakten bättre kan anpassas till aktuella förhållanden och att den därmed bör vara ett effektivare verktyg för förvaltningen av lodjursstammen.

Länsstyrelsen har i detalj redogjort för syftena med licensjakten och bedömer att dessa syften är acceptabla utifrån gällande regelverk. Länsstyrelsen menar att licensjakten är ändamålsenlig och att dess förväntade effekter är proportionerliga till de syften med jakten som har presenterats. Licensjakten förväntas hålla lodjursstammen i närheten av förvaltningsmålet och bidra till att övriga målsättningar för arten i länet nås. Detta i sin tur för med sig minskade företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala problem inom rennäringsen och bidrar till att den höga acceptansen för lodjur och för rovdjursförvaltningen i länet bibehålls. Licensjaktbeslutet är i högsta grad kunskapsbaserat och bygger i allt väsentligt på rigorös och kvalitetssäkrad information.

Länsstyrelsen kan inte se någon annan lämplig lösning, givet de stora rumsliga och tidsmässiga skalorna som en långsiktig och adaptiv lodjursförvaltning på populationsnivå behöver hantera. Jaktens omfattning är lämplig med hänsyn till stammens storlek och utbredning. Jakten är selektiv och den sker i begränsad omfattning under strängt kontrollerade former.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att förutsättningarna för licensjakt enligt gällande regelverk är uppfyllda och att licensjaktbeslutet inte försvårar upprätthållandet av lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus, varken i länet, i norra rovdjursförvaltningsområdet eller i landet som helhet. Länsstyrelsen bedömer vidare att denna jakt bidrar till att hålla lodjursstammen inom

ramarna för länets beslutade förvaltningsintervall, samtidigt som den bidrar till att minska lodjurens effekter på rennäringen.

Detta beslut har fattats av biträdande enhetschef Ulf Bergelin med rovdjursansvarige Michael Schneider som föredragande. Vid den slutliga handläggningen har naturvårdsdirektör Björn Jonsson, rovdjurshandläggare Ellinor Sahlén och tillsynssamordnare Jonas Gustafsson medverkat.

Bilagor

Bilaga 1. Hur man överklagar

Bilaga 2. Lathund för lodjursskyttar

Kopia via e-post till:

Naturvårdsverket

Jordbruksverket

Statens Veterinärmedicinska Anstalt

Ledamöterna i Västerbottens viltförvaltningsdelegation

Polismyndigheten region Nord

Samtliga kommuner i Västerbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Loforskningsprojektet

Statsförvalteren i Nordland

Metadata om beslutet rapporteras till en av Naturvårdsverket underhållen SharePoint-yta

Bilaga 1 - Hur man överklagar till Förvaltningsrätten

Om du är missnöjd med Länsstyrelsens beslut kan du överklaga det hos Förvaltningsrätten, men överklagandet ska lämnas eller skickas till Länsstyrelsen. Överklagandet ska vara skriftligt.

Ange följande

Grundkrav

- Skriv vilket beslut som överklagandet gäller. Det gör du enklast genom att ange beslutsdatum och ärendebeteckning (218-739-2024).
- Redogör för om du tycker att Länsstyrelsens beslut är fel i sin helhet eller i vissa delar. Motivera ditt ställningstagande och skriv tydligt hur du anser att beslutet bör ändras.
- Ange vilka bevis du skulle vilja att domstolen tittar på och vad de olika bevisen ska styrka för något. Exempelvis kanske du åberopar ett intyg från en granne som styrker att din brygga legat på samma plats sedan 1950-talet. Skriftliga bevis bör du lämna in samtidigt som överklagandet.
- Om du väljer att anlita ombud bör en skriftlig fullmakt skickas med.

Kontaktuppgifter

Ange ditt namn, personnummer eller organisationsnummer, adress, adress till arbetsplats, e-postadress, telefonnummer till bostad och arbetsplats samt mobilnummer. Om du har ett hemligt telefonabonnemang behöver du bara uppge ditt nummer om domstolen frågar efter det.

Om du har ett ombud ska du också ange ombudets namn, postadress, e-postadress, mobiltelefonnummer och telefonnummer till arbetsplatsen.

Om du har en enskild motpart ska du, i möjligaste mån, lämna samma kontaktuppgifter för denna motpart som för dig själv.

Skicka överklagandet

Du kan skicka överklagandet via e-post eller brev.

E-post <mailto:vasterbotten@lansstyrelsen.se>

Brev Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå

Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet **senast den 26 mars 2024**, annars kan överklagandet inte tas upp. Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Bilaga 4 – Lathund för lodjursskyttar

Lathund för lodjursskyttar 2024

Västerbottens län

Kontrollera före jakten:

Jaktledare	Vem är jaktledare?
Jakttid	1 mars - maximalt 15 april Fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång.
Tilldelning	Ta reda på hur många lodjur som återstår Tel.: 010 – 225 41 15
Hundar	Högst två hundar.
Fällor	Ska anmälas, senast 29 februari. Endast godkända fälltyper får användas.
Motorfordon	Inte tillåtna
Eftersökshund	Var och hur snabbt kan den vara på plats?
Ev. fällavgift	Fastställs av jakträttsupplåtaren.
Efter skott:	
Efter skott:	Markera skottplatsen i terrängen.
Anmälan	Till Länsstyrelsen snarast (inom en timme) och innan djuret flyttas – skytt, jaktledare, plats, var och när lodjuret fälldes, kön och ålder samt jaktsätt. Påskjuten lo anmäls snarast. Tel.: 010 – 225 41 15
Påskjutning	Skytten tillsammans med jaktledaren ansvarar för platsundersökning samt för eventuellt eftersök
Prover	Flådd kropp inkl. huvud skickas till SVA; hudprov tas; ombesörjs av besiktningsperson

Blanketter	Fyll i blanketter för registrering och besiktning av fällda lodjur. Vid påskjutning använd Påskjutet rovdjur – platsundersökning och eftersök.
Besiktning	Lodjuret ska besiktigas utan dröjsmål.
Försäljning	Intyg från Jordbruksverket krävs
Märkning	Av skinn omgående vid besiktning Av kranium när det har återfåtts från SVA.